

Green Care -heppahankkeessa koottiin vinkkejä hyvinvointilähtöisiin hevosalan harrastuspalveluihin

26.3.2024

Hyvinvointilähtöisyydellä voidaan hevosalalla tarkoittaa monia eri asioita. Usein se tarkoittaa hevosten hyvinvoinnista huolehtimista ja sitä tukevia palveluita. Hevosten hyvinvointi onkin kaikissa hevosalan palveluissa oltava ehdoton lähtökohta jo toiminnan eettisyyden vuoksi.

Hevosalan uudet liiketoimintamahdollisuudet Green Caren ja hyvinvoinnin kautta -hankkeessa, eli tutummin Green Care -heppahankkeessa tavoitteena oli muun muassa kehittää yhteistyössä yrittäjien, asiakkaiden, kehittämistoimijoiden ja hallinto-/ koordinaatiotahojen kanssa hevosalalle uusia, hyvinvointilähtöisiä hevosalan harrastuspalveluita. Hyvinvointilähtöisyydellä tarkoitetaan tässä myös ihmisen hyvinvointia ja sitä, miten siihen hevosten kanssa toimimisella voidaan positiivisesti vaikuttaa. Jaotellessa ihmisen hyvinvointi fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin, hevostoimintaa voidaan hyödyntää näiden kaikkien edistämiseen (Vehmasto, E. 2019, 28). Erityisesti hankkeessa kiinnitettiin huomiota palveluihin, joiden tavoitteena on edistää psyykkistä hyvinvointia esimerkiksi mielialan paranemisen, stressin vähenemisen tai arjen kuormituksesta palautumisen kautta (kuva 1). Lähtökohtaisesti palvelun tavoitteena on tällöin esimerkiksi eri ratsastuslajien treenaamisen sijaan asiakkaan hyvinvoinnin edistäminen. Hyvinvoinnin edistäminen nähdään palvelun keskeisenä tavoitteena ja sisältönä. Usein palvelussa on mukana hevosten lisäksi luontoympäristö, jolla myös on tutkittuja hyvinvointivaikutuksia (esim. Green Care Finland ry, i.a.).

Kuva 1. Hyvinvointia luonnosta ja hevosista (kuva: Soila Huhtaluhta).

Hyvinvointilähtöinen hevosalan harrastuspalvelu voi olla Green Care -toimintaa, jos sen edellytykset täyttyvät, mutta myös muuta hyvinvointia lisäävää harrastustoimintaa. Sosiaali- ja terveysalalla hevosavusteinen toiminta on tietyissä palveluissa ja asiakkuuksissa jo vakiintunutta, vaikuttavaa ja erittäin ammattitaitoista. Sitä olisi kuitenkin mahdollista hyödyntää huomattavasti enemmänkin erilaisiin tarpeisiin niin sosiaali- ja terveysalalla kuin harrastustoiminnassakin. Harrastuspalveluissa voitaisiin oppia paljon sote-palveluista, niiden sisällöistä, toimintatavoista ja vaikuttavuudesta. Hyvinvointia tarvitsee jokainen, ja hevosalan palveluissa on siihen valtava potentiaali. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan sisältyy erilaisia palveluita hevostoiminnasta sosiaalisen kasvun tukena virkistys- ja harrastustoiminnassa hevostoiminnan hyödyntämiseen opetuksessa, kasvatuksessa ja hyvinvoinnin edistämisessä sekä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuntoutuksessa ja sosiaalipalveluissa (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, i.a.). Tähän vaikuttaa muun muassa ohjaajan pohjakoulutus ja asiakkaan tilanne ja tarpeet. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kannattaa perehtyä hyvinvointilähtöisiä hevosalan harrastuspalveluita suunnitellessa. Ohjaajan osaaminen on tärkeää, ja hevosalan koulutuksen lisäksi kannattaakin hankkia lisäkoulutusta esimerkiksi sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja/tai Green Care -opinnoista.

Kuten edellä mainittiin, hevosen hyvinvoinnin tulee olla lähtökohtana kaikissa hevosalan palveluissa. Erityistä huomiota siihen on kuitenkin kiinnitettävä hyvinvointipalveluissa. Se on myös tärkeää kohderyhmän asiakkaille, sillä he haluavat hankkeessa kerätyn aineiston mukaan myös oppia hevosen hyvinvoinnista ja kiinnittävät siihen huomiota. Tärkeä näkökulma tulee myös siitä, että hyvinvointilähtöinen toiminta ei voi perustua paineeseen tai siihen, että hevonen vain sietää toimintaa, vaan sen tulee perustua molemminpuoliseen rentouteen sekä vapauteen ilmaista mielipiteensä. Myös hevosten koulutus uudenlaiseen toimintaan on tärkeää. Uudenlainen toiminta asettaakin erilaisia, ehkä yllättäviäkin haasteita hevosalan yrittäjille. Vaikka hyvinvointiin keskittyvä palvelu voi alkuun kuulostaa helpolta ja kevyeltä, niidenkin toteuttaminen yhtä lailla tosissaan on tärkeää. Ammattimaiset palvelut edistävät koko alaa.

Pilotoinnit

Green Care -heppahankkeessa toteutettiin kolme erilaista pilotointia hyvinvointilähtöisistä hevosalan harrastuspalveluista.

Kaveriponi

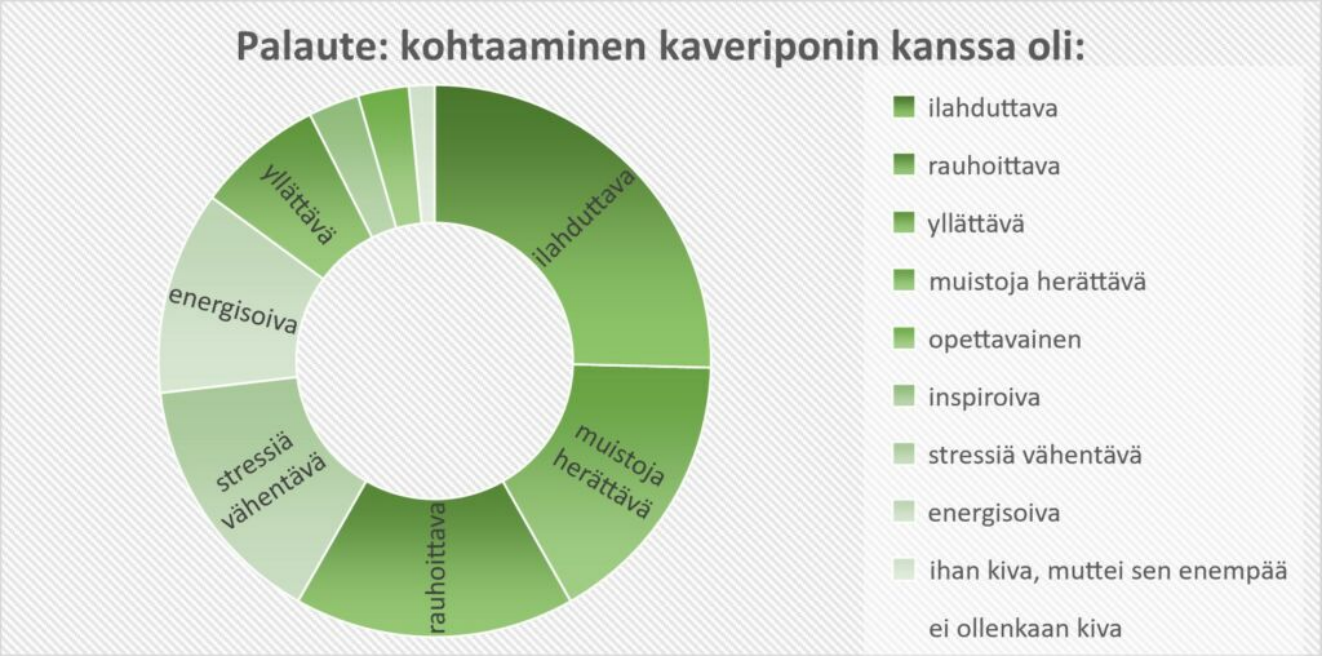
Ensimmäinen pilotti toteutettiin syksyllä 2022 SeAMK Hyvinvointiviikon ständipäivässä. Seinäjoen Poniravikoulun Enska-poni oli tapaamassa opiskelijoita kaverikoirien kanssa, ja saikin aikaan ihastuneita huokauksia (kuva 1.) Kerätyssä palautteessa opiskelijat totesivat muun muassa ”Olipa ihanaa saada rapsutella ponia monen vuoden jälkeen” ”Ehdottomasti tapahtumiin enemmän tätä, eikä pelkkää talutusratsastusta” ”Sopii stressaantuneille opiskelijoille” sekä ”Päivän piristys!”.

Kuva 2. Kaveriponi Framilla (kuva: Soila Huhtaluhta).

Kaveriponille on tapahtumissa varmistettava ponin hyvinvointi ja mukava olo, sekä toiminnan sopiva kesto ja ympäristö. Myös sopivan ponipersoonan valinta toimintaan on tärkeää, jotta kokemus on mieluinen kaikille osapuolille. On myös hyvä olla tarjolla tekemistä ponin kanssa. Esimerkiksi harjaaminen tai letittäminen tarjoaa sitä kaipaaville selkeän tavan osallistua ja viettää aikaa ponin luona. Ohjaus ja turvallisuudesta huolehtiminen on tietenkin toiminnan lähtökohta.

Jyväskylän yliopistossa on hyödynnetty eläinavusteista toimintaa opiskelijoiden hyvinvoinnin tukena kaverikoirien avulla vuodesta 2018 alkaen (Jyväskylän yliopisto, 26.8.2019). Koirien rauhoittava vaikutus haluttiin myös opiskelijoiden saataville niiden esimerkkien myötä, mitä kaverikoirista oli liittyen opiskelijoiden mielenterveyteen, hyvinvointiin ja opiskelustressin lieventämiseen. Green Care -heppahankkeen pilotissa havaittiin, että opiskelijat kokivat olevansa hyvä kohderyhmä eläinavusteiselle toiminnalle myös kaveriponin kanssa (kuvio 1).

Kuvio 1. Opiskelijoiden palaute kaveriponista

Iltatalli

Toisena pilottina toteutettiin Lukkarilan Hevospalveluilla Soinissa Iltatalli. Sen sisältönä oli leppoisaa hyötyliikuntaa ja hevosista sekä muista eläimistä huolehtimista tallitöiden merkeissä, pieni kävelyretki luonnossa minihevosten kanssa sekä eläinten rapsutteluhetkiä ja rauhoittumista. Tapahtuma päätettiin ihanaan iltapalaan nuotiolla, joka venähtikin pimenevässä syysillassa rupatellessa kuin huomaamatta.

Pilotin tavoitteena oli tuotteistaa tallityöt mielekkääksi harrastepalveluksi, joka sisältää asiakkaan omasta ja eläinten hyvinvoinnista huolehtimista. Todettiinkin, että oikea kohderyhmä näkee tallityöt mielekkäänä sisältönä maksullisellekin palvelulle. Koettiin kuitenkin helpottavaksi ja houkuttelevaksi, jos i samaan palveluun paketoidaan esimerkiksi taluttelulenkin ja/tai ruokailun, jolloin kohderyhmä laajenee. Kiireettömyys ja yhteisöllisyys on tärkeää, ja hyvinvointiin keskittyvässä palvelussa on tärkeää päästä irti suorittamisen

tunteesta. Haasteena konseptissa on hinnoittelun, kiireettömyyden ja yrittäjien ajankäytön tasapainon löytäminen.

Iltatallista toteutettiin myös hyvinvointiin keskittyvä podcast, jossa Elina Väänänen pohtii eläinten hyvinvointivaikutuksia (kuva 3) Lämminhenkisen podcastin pääset kuuntelemaan täältä.

Kuva 3. ”Miten tärkeä ja merkityksellinen tällainen hetki voikaan olla”, Elina Väänänen ihastelee Iltatallin

talutusretkellä (kuva: Soila Huhtaluhta).

Yhteistyöretki

Kolmas pilotointi oli useamman toimijan yhteistyölle rakennettu kokonaisuus. Se sisälsi reippaan kävelylenkin kyläteillä hevosten kanssa, rentoutuksen ja elämysruokailun. Kävelyreitti oli noin 45 minuuttia suuntaansa kylätietä pitkin. Reitti sivusi myös turvesuosta ennallistetun kosteikkoalueen, jossa oli mahdollista havainnoida lintujen syysmuuttoa. Kävellen saavuttiin kodalle, jossa ensin oli rentoutuminen Hengähdyshetkiä® -palvelun parissa, ja sen jälkeen elämysruokailu katetulla kodalla. Ruokailun toteutti SeAMKin restonomiopiskelija osana opinnäytetyötään.

Toteutuksen tavoitteena oli edistää yhteistyömahdollisuuksia alan toimijoille, tuoda palveluun elämyksellisyyttä ja hyvinvointia eri näkökulmista. Tässä pilotissa todettiin aiempia enemmän tarvetta kehittämiseen, mutta kehittämiskohteiden löytäminen on toki yksi pilotointien tavoite. Kommunikaatio, rooleista ja vastuista sopiminen on erittäin tärkeää. Palautteessa nousi esiin ennakkotietojen, ohjauksen ja aikataulutuksen tärkeys. Reitin valintana kyläteitä mieluisampi olisi ollut esimerkiksi metsäpolku suoraan taukopaikalta. Yhteistyössä nähtiin potentiaalia, ja rentoutushetki oli mieluisa osio retkellä. Kunhan menu ja ruokailuun käytettävä aika on varmistettu, myös elämyksellinen ruokailu nähdään potentiaalisena hyvinvointia ja elämyksiä tuottavana osana palvelua.

Verkko-opas

Hankkeen opit, vinkit ja työkalut on koottu tiiviisti verkkojulkaisuun Vinkkejä hyvinvointilähtöisiin hevosalan harrastuspalveluihin. Se sisältää lisää tietoa myös pilotoinneista sekä muita hankkeessa ideoituja konsepteja hyvinvointilähtöisiin hevosalan palveluihin (kuva 4).

Kuva 4. Vinkkejä hyvinvointilähtöisiin hevosalan harrastuspalveluihin -julkaisun sisältö

Materiaalin lisäksi hankkeessa on koottu yhteen aiheesta kiinnostuneita ihmisiä niin yrittäjistä, asiakkaista kuin muistakin sidosryhmistä. Nämä verkostot ja yhteistyömahdollisuudet voivat auttaa eteenpäin hyvinvointilähtöisten hevosalan harrastuspalveluiden tarjonnassa. On tärkeää, että kysyntä ja tarjonta saadaan kohtaamaan, jotta hyvinvointilähtöisiä hevosalan harrastuspalveluita tulee tarjolle entistä enemmän. Kiinnostuneiden asiakkaiden kannattaakin aktiivisesti selvittää, tiedustella ja ehdottaa uusia palveluita. Yrittäjiä kannustetaan kehittämään, kokeilemaan, tarjoamaan ja tiedottamaan. Muutokset voivat lähteä pienistäkin huomioista myös olemassa olevien palveluiden osana.

Hankkeen tuloksia vietiin myös valtakunnallisiin verkostoihin kehittäjätapaamisessa maaliskuussa 2024. Hevosen tuottama hyvinvointi ihmisille nähtiin myös valtakunnallisella tasolla tärkeäksi ja potentiaaliseksi kasvualaksi. Onkin odotettavissa, että myös valtakunnallisten hevosalan organisaatioiden ja verkostojen kautta hyvinvointiin perustuva hevostoiminta nousee entistä vahvemmin näkyviin. Aihe on erittäin ajankohtainen ja on hienoa, että asenteet muuttuvat sekä ihmisten että hevosten hyvinvointia edistävään suuntaan. Muutosta tässä oli nähtävissä jo hankkeen aikana, ja se on vasta alkua.

Soila Huhtaluhta
Asiantuntija, TKI
SeAMK

Kirjoittaja on Hevosalan uudet liiketoimintamahdollisuudet Green Caren ja hyvinvoinnin kautta -hankkeen projektipäällikkö.

Lähteet:

Green Care Finand ry. (i.a.) *Luonnon merkitys hyvinvoinnille*. https://www.gcfinland.fi/green-care-/vaikuttavuus/luonnon-terveytta-edistavat-vaikutukset/

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, (i.a.). *Esimerkkejä toiminnasta.* https://www.hevostoiminta.net/seura/esimerkkeja/

Vehmasto, E. 2019. *Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden todentaminen edellyttää monimuotoisia tutkimusmenetelmiä*. Teoksessa: Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 28. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544978/luke-luobio_78_2019.pdf